

Виконання завдань	Я завжди старанно та добросовісно виконував усі завдання. Мені було цікаво працювати. Я завжди люблю навчатися.	Я зазвичай старанно виконував завдання. Мені зазвичай було цікаво працювати. Я зазвичай люблю навчатися.	Я, напевне, потребував нагадування, щоб виконувати завдання, і я маю збільшити свій внесок у мої досягнення.	Я не завершив завдання і не завжди готовий до самостійного виконання їх, мені постійно потрібно нагадувати про виконання завдання.
Обери свій варіант і постав навпроти колонки «+»				

Кришмарел Вікторія,
старший науковий співробітник відділу
суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки Національної академії
педагогічних наук України,
кандидат філософських наук,
старший науковий співробітник

Особливості впровадження предметів морального спрямування відповідно до чинного Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (станом на кінець квітня 2021 р.)

У тезах викладено особливості впровадження «Етики» та інших предметів морального спрямування з огляду на зміни в Держстандарті. Зроблено акцент на годинах та їх варіативності, особливостях роботи з програмами, а також способах реалізації інтеграції. Виокремлено основні акценти, які мають бути реалізовані під час затвердження освітніми закладами власних навчальних програм.

Ключові слова: програма, етика, освітній заклад, школа, предмети морального спрямування.

The theses outlined the features of the implementation of «Ethics» and other school subjects of moral orientation, taking into account the changes in the State Standard of Basic and General Education. An emphasis is made on hours and their variability, features of working with programs, as well as ways of implementing integration. Highlighted the main accents that must be implemented when the educational institution (the school) approve their own curriculums.

Key words: program, ethics, educational institution, school, moral subjects.

Наразі в Україні відбуваються суттєві зміни в навчанні учнів закладів загальної освіти предметам галузі «Соціальна та здоров'язбережувальна» відповідно до чинного

Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. Зокрема, передбачено можливість вивчення учнями 5-6 класів у межах соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі одного з предметів: «Етика», «Культура добросусідства» або іншого курсу морального спрямування.

Оскільки чинний Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти вступив у дію порівняно нещодавно (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898), то наприкінці весни Міністерство освіти і науки України має розпочати процедуру грифування нових програм для 5-9 класів, у тому числі й соціальної та здоров'язбережувальної галузі. Передбачено затвердження модельних програм, які базуються на вимогах до результатів навчання Державного стандарту. На основі цих програм освітній заклад може розробляти та використовувати, затвердивши рішенням педагогічної ради, власну навчальну програму відповідного предмета, що має містити опис результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено Державним стандартом та/або грифованою модельною навчальною програмою.

Також необхідно взяти до уваги, що відповідно до частини 6 статті 11 Закону України «Про повну загальну середню освіту» заклад освіти визначає перелік навчальних предметів (інтегрованих курсів) для реалізації кожної освітньої галузі, що відображається в навчальному плані освітньої програми закладу освіти. Отже, для реалізації галузі можуть бути обрані як запропоновані основні предмети, так і інтегровані. При цьому рішення базується на врахуванні освітніх потреб учнів. Це значить, що вивчення питань морально-духовного спрямування можуть відбуватися в межах, наприклад, інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут», а можуть – у «Етиці» чи «Культурі добросусідства».

Кількість навчальних годин на вивчення інтегрованих курсів заклад освіти визначає самостійно з урахуванням навчального навантаження на відповідні навчальні предмети в типовому навчальному плані. Кількість навчальних годин на вивчення кожної освітньої галузі визначає заклад освіти в межах заданого діапазону «мінімального» та «максимального» навчального навантаження. Кількість навчальних годин на вивчення кожної освітньої галузі заклад освіти може зменшувати, включно до мінімального показника. Для «Етики», «Культури добросусідства» та курсів морального спрямування виділено по 0,5 годин у 5 та 6 класах. Для галузі загалом передбачено відповідно до додатка 1 «Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти» мінімум 1, максимум 3 години на тиждень (для 5 та 6 класів). Рекомендовано 1,5 години на тиждень. При цьому необхідно враховувати, що йдеться про галузь в цілому, тобто за рахунок цих годин мають бути досягнуті результати зокрема щодо: турботи про особисте здоров'я і безпеку, уникнення факторів ризику, реагування на чинники і діяльність, яка становить загрозу для життя, здоров'я, добробут власний та інших осіб; визначення альтернатив, прогнозування наслідків, прийняття рішень з користю для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров'я та добробуту; аргументованого вибору здорового способу життя, аналізу та оцінки наслідків і ризиків; підприємливості та етичної поведінки для поліпшення здоров'я, безпеки і добробуту (відповідно до додатка 16 Державного стандарту).

З огляду на зазначене, реалізація в освітньому процесі предметів морального спрямування (як і будь-яких інших цієї або інших галузей) передбачає, передусім, орієнтацію на компетентнісний підхід та визначений потенціал ключових компетентностей, а також реалізовувати загальні результати в обсязі не меншому ніж передбачено Державним стандартом. Наразі відбувається формування (і, відповідно, подання для грифування) модельних програм, які можуть бути використані безпосередньо, послугувати основою для навчальної програми освітнього закладу, а також на які будуть орієнтуватися автори підручників (конкурс для 5 класів передбачено на осінь 2021 р.).

Який би підхід щодо реалізації впровадження курсів морального спрямування не був обраний, варто звернути увагу, що в навчанні мають втілюватися ключові компетентності, зокрема соціальна та культурна. А це передбачає, що учні/учениці мають

оволодіти навичкою взаємодії, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування, поважати розмаїття (у т.ч. і релігійне), оволодіти навичкою бути толерантними. З огляду на зазначене, неприпустимим є нав'язування власної світоглядної позиції, прозелітське навчання, нівелювання цінностей відмінних поглядів тощо.

Варто особливо підкреслити, що предмети морального спрямування, відповідно до чинних документів України, мають бути зорієнтовані насамперед на етичний складник, формувати вміння толерантно та аргументовано взаємодіяти в суспільстві і є доступними для учнів/учениць будь-якого світогляду. Відповідно, навчання не може містити елементи знецінення, формувати меншовартість тощо щодо представників будь-якої релігії чи атеїстів.

Личик Іван,
учитель Славутського ліцею II-III ступенів
Хмельницької обласної ради,
Семенюк Галина,
учитель Славутського ліцею II-III ступенів
Хмельницької обласної ради

Роль мистецтва в сучасному освітньому просторі

У тезах робиться спроба окреслити роль і місце мистецтва в національній системі освіти; встановлюються причини проблем обов'язкового вивчення мистецтва в закладах загальної середньої освіти; розкривається історична роль мистецтва у всебічному розвитку людини; акцентується увага на духовно-ціннісному потенціалі мистецтва у вихованні учнів; подається фрагмент опису досвіду викладання предмета.

Ключові слова: мистецтво, компетентність, особистість, потенціал, досвід, художнє самовираження.

In thesis the attempt to outline the role and the place of art in the national system of education has been made; the reasons for compulsory studying of art in establishments of General secondary education are analyzed; the historic role of art for the comprehensive development of a person is highlighted; special attention is paid to spiritually valuable potential of Art in upbringing students; the authors shares his experience in teaching the subject.

Key words: art, competence, personality, potential, experience, art self-expression.

Надзвичайно динамічне XXI століття разом із науковими відкриттями, що значно покращили наше життя, поставило суспільство перед викликами, вирішення яких вимагає нових знань, умінь і навичок. Ці та інші проблеми стоять перед освітою, яка є невід'ємним і основним компонентом успішного розвитку держави, суспільства і людини. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей, необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [3].

Ключову роль у системі освіти відіграють заклади загальної середньої освіти, діяльність яких має найбільший вплив на формування особистості. Окремі дослідження вказують, що школа і навіть сім'я не завжди витримують конкуренцію з іншими факторами формування особистості, поступаючи середовищу та інформаційному простору, які не завжди чинять позитивний вплив на дитину. Завданням держави і суспільства є постійний